

سیستم‌های تأمین اجتماعی برای مدیریت شوک‌های گسترده و حمایت از جمعیت‌های آسیب‌پذیر هستند. اقدامات تطبیقی در سلامت و حمایت درآمدی، ادغام مدیریت بحران در برنامه‌ریزی اجتماعی و تقویت ظرفیت عملیاتی و مالی، زمینه ارائه حمایت به‌موقع، فراگیر و مؤثر را فراهم می‌آورند. در آفریقا، کشورهایی مانند الجزایر، آفریقای جنوبی، گینه استوایی و موزامبیک با گسترش حمایت از قربانیان حوادث آب و هوایی، تقویت مکانیزم‌های اضطراری و برنامه‌های پس از بحران، تاب‌آوری اقلیمی و سلامت جامعه را افزایش داده‌اند. در قاره آمریکا، پاسخ به سیلاب‌های گسترده در برزیل و استفاده از بیمه پارامتریک در کارائیب نمونه‌هایی از نوآوری برای ارائه خدمات سریع و مؤثر هستند. اتحادیه اروپا با تأکید بر «هیچ کس عقب نماند»، سیاست‌های گذار عادلانه و نهادی‌سازی پاسخگویی را تقویت کرده است.

هماهنگی و انسجام سیستم‌ها

اثر بخشی نظام‌های تأمین اجتماعی در گرو هماهنگی و انسجام میان سیاست‌ها، برنامه‌ها و خدمات است. در آفریقا، اجرای چارچوب اصلاحی گسترده ۲۰۲۱ در مراکش و پیشرفت در مسیر پوشش همگانی سلامت در بورکینافاسو، کنیا، نیجریه، آفریقای جنوبی، تانزانیا و توگو نمونه‌هایی از بهبود انسجام سیستم‌هاست. در قاره آمریکا، کانادا با ارائه خدمات یکپارچه و همکاری با شرکای اجتماعی، اعتماد عمومی را تقویت کرده است. اروپا با رویکرد چندبخشی، پوشش جامع و هماهنگ برای کارگران خوداشتغال، مهاجر و فعالان پلتفرم وابسته ایجاد کرده است. عراق، عمان و ویتنام نیز با اصلاحات گسترده و یکپارچه‌سازی طرح‌های مشارکتی و غیرمشارکتی، شمول و فراگیری سیستم‌های تأمین اجتماعی را افزایش داده‌اند.

اصلاحات قانونی و مشارکتی

کشورهایی از جمله استرالیا، بحرین، کانادا، مکزیک، اسپانیا و امارات متحده عربی سهم مشارکت کارکنان را کارفرمایان در طرح‌های بازنشستگی را افزایش داده‌اند. در مراکش و عمان، پوشش بازنشستگی مشارکتی برای کارگران خوداشتغال الزامی شده و در بنگلادش، ابوظبی، عراق، لبنان و قطر پوشش داوطلبانه معرفی شده است. همچنین، کشورهای مختلف سن بازنشستگی را افزایش داده و مشوق‌هایی برای ادامه کار پس از سن بازنشستگی ایجاد کرده‌اند. این اقدامات با هدف مقابله با پیری جمعیت و تضمین استمرار منابع مالی سیستم‌ها انجام می‌شوند. در زمینه تغییرات اقلیمی، کشورهایی مانند برزیل، کومور، کیپ‌ورد، کنگو، شیلی و اسپانیا، حمایت اجتماعی را با توجه به تاب‌آوری جمعیت در برابر بلایای طبیعی و محیط زیست طراحی کرده‌اند. برنامه‌هایی همچون «بولسا ورد» در برزیل و ادغام داده‌های اقلیمی در کومور نمونه‌هایی از این روند هستند.

ستون محکم تاب‌آوری

تجربه جهانی نشان می‌دهد نظام‌های تأمین اجتماعی نه تنها حافظ عدالت و کفایت مزایا هستند، بلکه ستون‌های اصلی تاب‌آوری و پایداری جامعه در برابر بحران‌های اقتصادی، اجتماعی و محیط‌زیستی به شمار می‌روند. اصلاحات مالی، سرمایه‌گذاری‌های هوشمند و هماهنگی نهادی، زمینه‌ای فراهم کرده‌اند که جوامع با سرعت و اثر بخشی بیشتری به شوک‌ها پاسخ دهند و مسیر توسعه و پایداری بلندمدت را هموار کنند. با اتخاذ سیاست‌های جامع و نوآورانه، پوشش فراگیر و سرمایه‌گذاری مسئولانه، نظام‌های تأمین اجتماعی قادرند هم از جمعیت آسیب‌پذیر حمایت کنند و هم پایداری مالی و اجتماعی کشورها را در بلندمدت تضمین کنند؛ به گونه‌ای که جامعه نه تنها مقاوم می‌ماند، بلکه قادر به گذار عادلانه و پایدار به آینده‌ای نامطمئن خواهد بود.

نقش تأمین اجتماعی در تاب‌آوری جامعه

نظام‌های تأمین اجتماعی ستون اصلی پایداری مالی و اجتماعی جوامع هستند و با اصلاحات مالی، قانونی و سرمایه‌گذاری‌های هوشمند، تاب‌آوری و مقاومت جامعه در برابر بحران‌ها تضمین می‌شود

مریم حسینی

روزنامه‌نگار

در عصر تحولات سریع اقتصادی، اجتماعی و محیط‌زیستی، نظام‌های تأمین اجتماعی به ستون‌های محکم تاب‌آوری و پایداری جامعه تبدیل شده‌اند. گزارش ۲۰۲۵ انجمن بین‌المللی تأمین اجتماعی (ISSA) نشان می‌دهد این سیستم‌ها نه تنها زندگی و شغل افراد را ایمن می‌کنند، بلکه پایه‌ای برای مقابله با تغییرات اقلیمی، بی‌ثباتی اقتصادی و تحولات فناورانه فراهم می‌آورند. کشورهای که ساختارهای منعطف و پوشش گسترده دارند، با سرعت و اثر بخشی بیشتری به بحران‌ها پاسخ می‌دهند و مسیر بازبایی اقتصادی و اجتماعی را هموار می‌سازند.

تاب‌آوری و پایداری مالی

نظام‌های تأمین اجتماعی دیگر صرفاً ابزار جبران ریسک‌های زندگی و بازار کار نیستند؛ بلکه ستون اصلی تاب‌آوری جوامع در برابر بحران‌های بزرگ و شوک‌های فراگیر به شمار می‌آیند. با افزایش شدت و تکرار بحران‌ها، اهمیت ساختارهای جامع و پایدار مالی بیش از پیش برجسته شده است. اصلاحات گسترده در کشورهای مختلف، شامل افزایش سن بازنشستگی، ارتقای نرخ حق بیمه و سازوکارهای تنظیم خودکار، با هدف حفظ تعادل میان منابع و مصارف بلندمدت انجام می‌شود. در اروپا، فرانسه با افزایش سن بازنشستگی و سوتیس با یکسان‌سازی سن بازنشستگی برای مردان و زنان، تعادل میان کفایت مزایا و پایداری مالی را حفظ می‌کنند. این

اقدامات در چارچوب استانداردهای بین‌المللی انجام شده و تضمین می‌کنند که حتی با سالمندی جمعیت، عدالت اجتماعی و کفایت مستمری‌ها محفوظ بماند. در آسیا، ژاپن سن بازنشستگی کارکنان دولت را به‌طور تدریجی افزایش می‌دهد تا کمبود نیروی کار و تغییرات جمعیتی را مدیریت کند. در جنوب و جنوب‌شرق آسیا، برنامه‌های بازنشستگی مالی‌شده از طریق مالیات و طرح‌های انعطاف‌پذیر مشارکت، پوشش کارگران اقتصاد غیررسمی را بهبود می‌بخشند. این اقدامات نشان می‌دهند که تاب‌آوری مالی، بدون سازگاری با ویژگی‌های جمعیتی و بازار کار امکان‌پذیر نیست.

گسترش پوشش در آفریقا

چالش‌های مالی و نرخ بالای اشتغال غیررسمی در بسیاری از کشورهای آفریقایی مانع از گسترش پوشش تأمین اجتماعی شده است. به رغم تلاش‌های آفریقای جنوبی و نامیبیا برای اجرای برنامه‌های بازنشستگی عمومی یا مبتنی بر نیاز مالی، بیش از ۸۰ درصد جمعیت هنوز بدون پوشش هستند. سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها، رسمی‌سازی کار و همکاری‌های منطقه‌ای، راهکارهای کلیدی برای بهبود وضعیت محسوب می‌شوند.

در عین حال، نهادهای تأمین اجتماعی آفریقا در حال توسعه استراتژی‌هایی برای بهبود اثرات اقتصادی و اجتماعی و مدیریت ریسک‌های ناشی از محیط سرمایه‌گذاری ویژه منطقه هستند. این رویکردها

شامل طراحی مکانیزم‌های نوآورانه برای تأمین مالی سیستم‌های حمایت اجتماعی از طریق بازده سرمایه‌گذاری‌هاست.

تعادل در قاره آمریکا

در سراسر قاره آمریکا، اصلاحات تأمین اجتماعی بر افزایش کفایت مزایا و کارایی هزینه‌ها متمرکز بوده است. در مکزیک، اصلاحات ۲۰۲۱ با افزایش سهم کارفرما و دولت محدود کردن هزینه‌های اداری، تلاش کردند کفایت بازنشستگی را تا ۴۰ درصد ارتقا دهند. در اوروگوئه، اصلاحات ۲۰۲۳ با افزایش حداقل سن بازنشستگی و بازنگری فرمول مزایا، بر ارتقای برابری و پایداری سیستم تمرکز داشت. همزمان، صندوق‌های تأمین اجتماعی در قاره آمریکا سرمایه‌گذاری‌های مسئولانه اجتماعی (SRI) و معیارهای محیطی، اجتماعی و حاکمیتی (ESG) را در اولویت قرار داده‌اند. این سرمایه‌گذاری‌ها با حمایت از گذار عادلانه به انرژی پاک، تنوع بخشی به سبد دارایی‌ها و ارتقای اثرات اقتصادی و اجتماعی همراه است.

سالمندی و فناوری در اروپا

اروپا با دو چالش همزمان سالمندی جمعیت و دیجیتال‌شدن سریع مواجه است. سیستم‌های تأمین اجتماعی برای حفظ عدالت و کفایت مزایا، اصلاحات ساختاری شامل افزایش سن بازنشستگی، سخت‌گیری در معیارهای واجد شرایط و مشارکت

عمومی را پیش گرفته‌اند. این اقدامات تضمین می‌کنند که حتی با کاهش جمعیت فعال، منابع مالی سیستم‌های حمایت اجتماعی به‌طور مستمر تأمین و عدالت اجتماعی حفظ شود. همچنین، نهادهای اروپایی با طراحی سیاست‌های نوآورانه در زمینه اشتغال پایدار و سرمایه‌گذاری، به مقابله با تغییرات فناورانه و چالش‌های اقتصادی ناشی از پیری جمعیت پرداخته‌اند. این اقدامات، پایداری بلندمدت و تاب‌آوری اجتماعی را ارتقا می‌دهند.

سرمایه‌گذاری هوشمند

با افزایش تقاضا برای مزایا و کاهش منابع مالی ناشی از تغییرات اقلیمی و هوش مصنوعی، صندوق‌های تأمین اجتماعی به استراتژی‌های سرمایه‌گذاری نوین روی آورده‌اند. این سرمایه‌گذاری‌ها علاوه بر تضمین پایداری، دسترسی به حمایت‌های اجتماعی، حمایت از اقدامات اقلیمی و تقویت توسعه اقتصادی و اشتغال را بهبود می‌بخشند. در آسیا و اقیانوسیه، سرمایه‌گذاری‌ها فراتر از حفاظت دارایی‌های مالی رفته و شامل کاهش ریسک‌ها، بهینه‌سازی بازده، تنوع بخشی فراتر از دارایی‌های سنتی و هم‌راستا کردن اهداف اجتماعی و اقتصادی هستند. این اقدامات به کاهش فقر، حمایت از اقدامات اقلیمی و ارتقای اشتغال کمک می‌کنند.

تاب‌آوری در برابر شوک‌ها

کشورها در همه مناطق جهان در حال تقویت

